

بررسی تاثیر یادگیری گروهی در آموزش کتاب فارسی اول ابتدایی

افشین کاوسی¹، آسیه سورگی²

¹ کارشناسی، آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان

اداره آموزش و پرورش شهرستان درمیان، آموزشگاه شهید حیدر خسروی هندوالان

Afshin1380138@gmail.com

09157202482

² کارشناسی، آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان

اداره آموزش و پرورش شهرستان درمیان، آموزشگاه گل های نوغاب

Asiyeh4288@gmail.com

09159594288

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی میزان اثر گذاری یادگیری گروهی در آموزش و یادگیری درس فارسی اول ابتدایی صورت گرفت. روش پژوهش حاضر از نوع مروری می باشد. یافته های مطالعه نشان داد ترغیب و تمرین دانش آموزان به انجام کار مشارکتی باعث پیشرفت تحصیلی، افزایش اعتماد به خود، کاهش اضطراب، کنترل هیجانات و ایجاد روحیه همکاری در دانش آموزان میشود. با توجه به این که درس فارسی در پایه اول ابتدایی از اهمیت بالایی برخوردار است توصیه می شود معلمان درس فارسی بصورت حداکثری از روش مشارکت گروهی در کلاس های درس استفاده کنند. نحوه اجرای این روش نیز، که در مقاله حاضر بطور جامع مورد بررسی قرار گرفته است که می توانند معلمان در کلاس درس فارسی نیز آن را بکار گیرند.

واژگان کلیدی: یادگیری گروهی، فارسی اول، کتاب درسی

مقدمه

عصر کلیدی و تفکیک ناپذیر رشد و توسعه، در هر نظام تعلیم و تربیتی، آموزش است؛ به طوری که کارایی هر نظام از طریق میزان دستیابی دانش آموختگان آن نظام به اهداف آموزشی مشخص می شود. اهداف آموزشی خود تعیین کننده روش های آموزشی هستند. (فیضی و مصر آبادی، 1394). صاحب نظران بر این باورند که آموزش و پرورش مهمترین عاملی است که بر جامعه تأثیر می گذارد، آن را هدایت می کند و همراه با تغییرات و تحولات در سرتاسر جهان متأثر می شود (اسلامیان و همکاران، 1392).

آموزش یکی از بنیادی ترین نیازهای جوامع بشری و از محورهای توسعه پایدار می باشد. استفاده از روش های متنوع آموزش در دنیای پیچیده امروز امری بدیهی بود و گزینش روش آموزش در هر مرحله حایز اهمیت است (شفیعی و دوستی، 1399). کتاب درسی ابزاری است که معلم از آن برای برانگیختن دانش آموزان و دادن حداکثر آگاهی و درک و فهم درباره یک مسئله مورد استفاده قرار می دهد و معلم هوشمند آن را به کار میگیرد که برای سطوح و انواع مختلف دانش آموزان مناسب باشد. (نیک نفس و علی آبادی، 1392). این رسانه با اهمیت در بردارنده بخش های نوشتاری، تصویرها و تمرین هایی است که در راستای تحقق هدف های کتاب، تهیه می شوند (امیری، 1398). کتاب درسی به عنوان وسیله ارائه محتوا از اجزای مختلفی نظیر عنوان، متن، تصویر، فعالیتها و پرسشها تشکیل شده است (اچرش، 1398).

در کشور ما کتاب درسی اصلی ترین ابزار یادگیری است و جهت دهنده فعالیت معلم و دانش آموز می باشد، بنابراین مستلزم توجه خاصی است. (کرمی، 1396). از آنجا که کتاب درسی، سند رسمی، معتبر و محوری آموزش و پرورش است که در کنار سایر ابزار و امکانات مکمل در چرخه آموزشی قرار میگیرد باید به آن توجه ویژه داشت (اچرش، 1398). چگونگی تنظیم محتوای کتاب های درسی عامل مهمی در تعیین چگونگی یادگیری است. گاهی عدم کارایی و نامناسب بودن محتوا و عدم تناسب آن با توانایی درک و فهم دانش آموزان، یادگیری را مشکل می کند (امیری، 1398). اهمیت کتابهای درسی تنها از جنبه ابزار آموزشی مطرح نیست، بلکه کاربرد گسترده آنها در مدارس، دانش آموزان را در معرض عقاید، ایده ها و افکار گوناگونی قرار می دهند و می توانند مانند ابزاری اولیه برای شکل دهی به نگرش ها و رفتارها عمل کنند (نوری و امانی، 1399).

یکی از عوامل مهمی که می تواند میزان موفقیت و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را تحت تأثیر قرار دهد، روش های تدریسی می باشند که معلمان استفاده می کنند. تدریس از مهم ترین عوامل در فعالیت های آموزشی است (فیضی و همکاران، 1393). انتخاب روش تدریس از مراحل مهم آموزش است. به طوری که معلم وظیفه دارد روش مناسب تدریس خود را با توجه به شرایط موجود جهت رسیدن به بهترین نتیجه انتخاب کند. به طور کلی اعتقاد بر این است، زمانی که فراگیران با همدیگر کار می کنند بیش از زمانی که به تنهایی کار می کنند، یاد می گیرند (فیضی و مصر آبادی، 1394). تدریس یک فعل و انفعال دو جانبه میان معلم و فراگیران است تا فراگیران را با محتوای درسی درگیر کند و با علاقمندی و شور و شوق، مفاهیم جدید را از موضوعات ارائه شده استنباط نمایند و بدین وسیله زمینه تغییر در نگرش خود را فراهم نموده، ارزش های نوینی را خلق کند. (اسلامیان و همکاران، 1392).

می کنند و به آنان فرصت داده می شود تا نظرات و تجربیات خود را با دیگران در میان بگذارند (باغچقی و همکاران، 1389). تدریس و یادگیری به شیوه بحث گروهی، در بهبود مهارت های ارتباطی، ایجاد اعتماد به نفس با بحث در مورد موضوع، بهبود توانایی در رساندن و شفاف سازی منظور، تقویت توانایی گوش کردن، مشاهده واکنش دیگران نسبت به آنچه که گفته می شود، مخالفت بدون ایجاد مقاومت و جبهه گیری، بیان آزاد نظرات و طرح سؤالات متقابل که گاهی آغازگر و نقطه شروع یک پژوهش خواهند بود، ارزشمند است (اسلامیان و همکاران، 1392).

از این رو در این پژوهش بر آن شدیم به بررسی یادگیری گروهی را به عنوان یک شیوه فعال و موثر تدریس در پیشبرد و رسیدن به اهداف آموزشی از پیش تعیین شده در رابطه با کتاب فارسی اول ابتدائی مورد تحلیل و بررسی قرار دهیم.

ضرورت و اهمیت تحقیق

بدون شک یکی از مهم ترین نهاد های تاثیر گذار در رشد و پیشرفت جامعه و افراد، نهاد آموزش و پرورش می باشد. رشد و پیشرفت جامعه و افراد به نوعی در قالب آموزش و تربیت صورت می گیرد. در این میان جایگاه یادگیری از اهمیت بالایی برخوردار می گردد. یادگیری یک فرآیند اجتماعی است و فعالیت های یادگیری برای رسیدن به مرحله تولید اندیشه و اطلاعات حیاتی است. این فکر را ژان پیاژه که از محققان پیشگام در زمینه تعیین تحول فکر به شمار می رود، تایید می کند. مقطع ابتدایی زیر بنای مقاطع تحصیلی است و در مقطع ابتدایی نیز پایه اول اساس پایه های دیگر است. هر چه دانش آموزان در این پایه بهتر آموزش ببینند در پایه های دیگر راحت تر هستند. همچنین از بین درس های پایه اول، درس فارسی از بیشترین اهمیت برخوردار است بطوری که بدون یادگیری درس فارسی، یادگیری درس های دیگر تقریباً غیر ممکن است. پیازنه نشان داد که بیشتر آموخته های ما حاصل تعامل با دیگران است. اگر دانش آموزان در مورد یک کتاب، یک تکلیف و یا یک مسئله فقط نظرات، واکنش ها و پرسش های خود را داشته باشند، یادگیری آنان به اندازه زمانی که به نظرات دیگران نیز دسترسی داشته باشند، پر بار نخواهد بود.

به باور ویگوتسکی، فرایند های عالی ذهنی در انسان از راه تعامل اجتماعی شکل می گیرد. پیروان نظریه سازندگی نیز بر همین باورند. بنابراین مشارکت اجتماعی را یکی از شرایط مهم یادگیری به شمار می رود. طبق این باور، بسیاری از مسائل را که هیچ یادگیرنده ای به تنهایی نمی تواند آن را حل کند، از طریق تبادل اندیشه و مشارکت گروهی یادگیرندگان حل می شوند. جانسون و همکارانش ادعا می کنند که بهره گیری از روش های یادگیری مشارکتی دست کم دو دشواری ممکن را از بین می برد: افت پیشرفت تحصیلی و افزوده شدن گوشه گیری، از خود بیگانگی، بی هدف و ناراحت بودن در فعالیت های جمعی. برای گریز از گوشه گیری گروه های یادگیری، الزامی است گروه ها با یکدیگر ارتباط داشته باشند و در صورت نیاز از کار های یکدیگر الگو بگیرند. از این رو ضرورت و بررسی این موضوع از اهمیت بالایی برخوردار می باشد.

پیشینه پژوهش

در این زمینه پژوهش های زیادی صورت گرفته است که به برخی از آنها اشاره می کنیم: صیاد پور، زهزه و مرجان (1396) در پژوهشی تحت عنوان تاثیر یادگیر بر مشارکتی بر اضطراب و انگیزه پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان، به تاثیر یادگیری مشارکتی و گروهی پرداخته است. نتایج پژوهش آنها نشان داد که یادگیری مشارکتی، اضطراب دانش آموزان را کاهش و انگیزه پیشرفت تحصیلی را افزایش می دهد.

عباسی، حمید رضا و همکاران (1398) نیز پژوهشی در زمینه تاثیر یادگیری مشارکتی انجام داده اند. پژوهش آنها، تاثیر روش یاددهی - یادگیری مشارکتی (جیگ ساو) بر عملکرد تحصیلی دانشجویان است. نتایج نشان داد در گروه کنترل بین میانگین عملکرد تحصیلی دوره پیگیری با پیش آزمون و پس آزمون تفاوت معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر، گذشت زمان باعث کاهش عملکرد تحصیلی دانشجویان نسبت به زمان پیش آزمون و پس آزمون شده است.

حسن زاده پلکویی، شهربانو و همکاران (1397) نیز پژوهشی تحت عنوان تاثیر تدریس مشارکتی بر انسجام گروهی دانش آموزان، با هدف درک ضرورت سنجش رویکردهای نوین آموزشی، به بررسی میزان تاثیر تدریس مشارکتی بر انسجام گروهی دانش آموزان ابتدایی پرداخته است. نتایج نشان داد که تدریس مشارکتی بر انسجام گروهی دانش آموزان ابتدایی تاثیر معناداری دارد. به طور کلی استفاده از ظرفیت تدریس مشارکتی، میتواند زمینه مطلوبی برای شکل گیری و تقویت پویایی و ارتقای فرهنگ کارهای گروهی در بین دانش آموزان مدارس ابتدایی، فراهم کند. است.

فیضی، ایوب و همکاران (1393) پژوهشی در زمینه تدریس گروهی انجام داده اند. پژوهش آنها نیز فرا تحلیل اثرات روش های تدریس گروهی بر بازده های تحصیلی بوده است. بررسی اثرات روش های تدریس گروهی بر بازده های تحصیلی با رویکرد فراتحلیل، کانون توجه این مطالعه بوده است. بر اساس نتایج به دست آمده می توان گفت که استفاده از روش های تدریس

گروهی (مشارکتی و بحث گروهی) در مقایسه با شیوه های سنتی مؤثرترند و به کارگیری این روش ها در نظام آموزشی کشور ما می تواند آثار مطلوبی بر بازده های تحصیلی فراگیران داشته باشد.

سپهریان آذر، فیروزه (1395) پژوهشی با تأثیر روش یادگیری مشارکتی جیگ ساو بر نیازهای اساسی روان شناختی دانش آموزان انجام داده اند. هدف از پژوهش حاضر بررسی تأثیر کلاس درس جیگ ساو بر برآورده شدن نیازهای روانشناختی دانش آموزان (نیاز به خودمختاری، شایستگی و ارتباط) است. یافته های پژوهش نشان داد که روش جیگ ساو اثر مثبتی بر نیاز به خودمختاری و ارتباط و شایستگی دارد. به طور کلی یافته های پژوهش از نظریه خودتعیینگری حمایت کردند و نشان دادند که محیطهای حامی خودمختاری از قبیل روش تدریس جیگ ساو اثر مثبتی بر برآورده شدن نیازهای روانشناختی اساسی دارند. حسینی، زهرا (1388) پژوهشی تحت عنوان یادگیری مشارکتی و تفکر انتقادی انجام داده اند. هدف این پژوهش، بررسی تأثیر یادگیری مشارکتی بر افزایش تفکر انتقادی بود. نتایج تحلیل کوواریانس چند متغیری نشان داد که هر سه مهارت تفکر انتقادی (تحلیل انتقادی، اعتبار شواهد و ارزشیابی انتقادی) در گروه آزمایشی بیش از گواه بود. چگونگی تأثیر یادگیری مشارکتی بر مهارت های تفکر انتقادی مورد بحث نیز قرار گرفت.

روش پژوهش

روش این مقاله مروری است و در آن از کتاب ها و مقاله های مربوط به مطالعات کیفی و کمی استفاده شده است.

یافته ها

امروزه در بیشتر مدارس ما تدریس به معنای انتقال معلومات از ذهن معلم به ذهن شاگرد می باشد. با این روش کم کم ذهن دانش آموزان انباشته از مطالبی می شود که نیاز و فکرشان متناسب نیست و این امر باعث می شود آنها آنچه را که آموخته اند طوطی وار تکرار کنند و بتدریج از یادگیری احساس کسالت نمایند و چنین یادگیری نه تنها در سازندگی آنها نقش موثری را ایجاد نمی کند، بلکه زمینه رکود علمی و دلزدگی از فعالیتهای علمی را فراهم می کند. (حسینی نسب و فلاح، 1387).

در دهه های اخیر لزوم تجدیدنظر در روشهای سنتی تدریس و استفاده از روشهای نوین و فعال یادگیری و دانش آموز محور، از سوی سیستم های آموزشی احساس شده است. از میان الگوهای بسیار گوناگون تدریس می توان به یادگیری مشارکتی اشاره کرد. این الگو از نظر ساختاری زیرمجموعه خانواده الگوهای اجتماعی و برای آموزش همکاری است. یادگیری مشارکتی با ایجاد شرایط مناسب برای آموختن استراتژی های یادگیری، به انتقال یادگیری از طریق گروه به فرد، واکنش متقابل میان فراگیران با سطوح توانایی علمی ناهمگن در کلاس کمک می کند. (کرامتی، 1382).

نظام آموزشی به دلیل ضرورت سازگاری با تحولاتی که در همه عرصه ها شاهد آن هستیم، ناگزیر به بازنگری در فرایند آموزش و یادگیری است؛ زیرا استفاده از روش های سنتی مانند سخنرانی محض، زمینه های لازم برای رشد اجتماعی و شخصیت دانش آموزان را فراهم نمیکنند و تربیت دانش آموزانی غیر فعال متکی بر محفوظات نمیتواند آنان را برای دنیای پیچیده آینده آماده سازد. (سپهریان آذر، 1395).

سبک غالب در اکثر آموزش های کلاسی، روش سنتی است. به این معنی که شاگردان در زمینه یادگیری مفاهیم درسی کمتر با موقعیت های چالش آور مواجه می شوند، فرصت های کمتری برای تعامل، همفکری، همکاری و بحث و گفت و گوی معلم شاگرد و شاگردان با یکدیگر فراهم می شود و احتمال خطر جمع گریزی و گوشه گیری در بین شاگردان افزایش می یابد. (حسینی نسب و سلطانی، 1390).

علاوه بر بازنگری در روش تدریس توجه به نگرش دانش آموزان نیز از اهمیت زیادی برخوردار است. نگرش به طور مستقیم قابل مشاهده نیست بلکه از رفتار شخصی استنباط می گردد و سازه ای فردی است که با برداشت فرد از موقعیت ها سر و کار

داشته و قابل تغییر نیز هست. تغییر نگرش به ویژه در آموزش و پرورش و پیشرفت تحصیلی از اهمیت بالایی برخوردار است. زیرا نوجوانی که به درس علاقه ای ندارد و دارای نگرش منفی است اگر آن را تغییر داد و به نگرش مثبت تبدیل نمود کار بسیار ارزشمندی صورت گرفته است. لذا همه تلاش سازمانهای آموزشی و تربیتی براین استوار است که در شاگردان نگرشهای علاقمندی به تحصیل و دانش و رفتارهای مطلوب جامعه را فراهم آورند. (پارسا، 1376)

مفهوم یادگیری را می توان به صورتهای مختلف تعریف کرد: کسب دانش و اطلاعات، عاداتهای مختلف، مهارتهای متنوع و راههای گوناگون حل کردن مسائل حتی به عنوان کسب رفتارها و اعمال مضر و ناپسند. پس یادگیری حوزه بسیار گسترده ای را شامل می شود. (حسینی نسب و فلاح، 1387). قابل توجه است که هر چند یادگیری تغییر در رفتار، است اما هر نوع تغییر در رفتار یادگیری محسوب نمی شود زیرا یادگیری تغییر نسبتاً پایدار را گویند. بسیاری از تغییرات که حاصل عوامل خستگی، هیجانی، انگیزشی، بازتابی و غیره هستند به سرعت از بین می روند، در شمار یادگیری محسوب نمی شوند (سیف، 1385).

تعریف ها و معانی مختلف و متعددی برای یادگیری ارائه شده است. 3 تعریف مختلف از یادگیری:

1- تغییر در موقعیت و توانایی انسان که در طول زمان اتفاق می افتد و نمی توان آن را مربوط به تغییرات رشدی دانست. (برگرفته از "شرایط یادگیری" از رابرت گین)

2- یادگیری تغییر نسبتاً دائمی در دانش یا رفتار وابسته به تجربه است. این تعریف دارای سه جزء است: 1) طول مدت تغییر بلند مدت است. 2) محل تغییر، محتوا و ساختار دانش در در حافظه یا رفتار یادگیرنده است. 3) علت تغییر به جای عوامل محیطی، خستگی یا مصرف دارو، تجربه است. (برگرفته از "یادگیری در دایره المعارف تحقیق آموزشی" از ریچارد مایر).

3- یادگیری برای اشاره به 1) کسب و تسلط بر چیزی 2) گسترش و روشن شدن معنای تجربیات یک فرد و 3) یک فرایند ارادی و سازمان یافته از بررسی ایده های مربوط به مشکل. به عبارت دیگر برای تشریح محصول، یک فرایند یا یک کارکرد به کار می رود. (برگرفته از "یادگیری نحوه یادگیری: تئوری کاربردی برای بزرگسالان" از اسمیت)

هسته اصلی تدریس، ترتیب محیط های مناسب تعامل فرآیندی و نحوه یادگیری دانش آموزان است. الگوی تدریس، توصیف گر محیط یادگیری است و در چارچوب آن تحلیل محتوا، طرح ریزی و تدوین برنامه تحصیلی، آموزشی و درسی تا بازاندیشی و دوباره شکل دهی محتوای کتاب، تمرینات، برنامه های چند رسانه ای، برنامه های یادگیری به کمک رایانه و بالاخره ارزشیابی جای می گیرد (جویس و همکاران، 1386)

برای یک تدریس اثربخش، معلمان باید درباره دانش آموزان خود، موضوع تدریس و همین طور شیوه های تدریس مناسب علم کافی و خوبی داشته باشند. محققان، چهار روش آموزش را بیان کرده اند که می توانند منجر به افزایش پیشرفت تحصیلی شوند، این شیوه ها شامل تدریس مستقیم، یادگیری تسلطی، یادگیری مشارکتی و آموزش مبتنی بر طرح هستند.

وقتی یک نفر برای عده ای که فقط شنونده هستند سخنرانی می کند، حالت گروهی وجود ندارد زیرا رابطه فقط یک سو به یک جانبه است، اما وقتی افراد در گروه پرسش می کنند و پاسخ می گیرند و جلسه تحت تاثیر رابطه چندجانبه هیجان پیدا می کند، افراد در این حالت کنش و واکنشی به صورت فعال درمی آیند و یک عقیده گروهی ساخته می شود. در واقع اینجا دیگر گروه است که اطلاعات را عقاید: «می طلبد و پاسخ ها را رد می کند و یا می پذیرد. درحقیقت همان طور که "دورکیم" می گوید فرد در جریان ترکیب روانی- اجتماعی حاکم بر گروه ها تغییر می یابد و در نتیجه یک واقعه و رویداد گروهی اتفاق می افتد که نمی توان آن را تحت عنوان جریان های روانی فرد توجیه کرد. (گلشن فومنی، 1372).

مطالعه پورعلی، سیف نراقی و نادری (1394) بر روی دانش آموزان، معلمان و مدیران نشان داد که روشهای آموزشی انسان گرایانه موجب افزایش انگیزه تحصیلی دانش آموزان و انگیزه کار مدیران و معلمان می شود. در برخی تحقیقات مشخص شده است دانش آموزانی که با تکنیک های مشارکتی مشغول یادگیری هستند نسبت به افرادی که به صورت فردی یاد می گیرند پیشرفت تحصیلی و احساس مسئولیت بیشتری دارند. (جمشید زهی و جمشید زهی، 1398).

یادگیری مشارکتی منجر به بهبود توانایی در نظر گرفتن دیدگاه دیگران می شود و روابط بین گروه های مختلف قومی را در مدرسه و کلاس درس افزایش می دهد، عزت نفس را افزایش می دهد و موجب پذیرش محترم شمردن دانش آموزان ضعیف و ناتوان می شود. (حسینی نسب و فلاح، 1387).

روش های متفاوتی برای یادگیری مشارکتی تشخیص داده شده است، که هر کدام از این روش ها دارای ویژگی ها و مزیت های خاص خود می باشند. یادگیری با هم، رقابت و مسابقه تیمی، پژوهش گرایی، مباحثه ساختار مند، جیگ ساو، تقسیم دانش آموزان به گروه های پیشرفت، آموزش پیچیده، یادگیری انفرادی با یاد گرفتن از تیم، یادگیری مشارکتی سازمان یافته، خواندن و نوشتن تلفیقی مشارکتی. وجه مشترک همه این روش ها کار کردن در گروه می باشد. (فیضی و همکاران، 1393).

در مطالعه تیلستون تحت عنوان تاثیر سه رویکرد یادگیری مشارکتی سازمان یافته، یادگیری مشارکتی غیرسازمان یافته و یادگیری انفرادی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره ابتدایی، مشخص شد که در شرایط مشارکتی سازمان یافته، پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ۵۰٪ بیشتر از شرایط انفرادی است. (شکاری، 1391).

کاربرد این روش توسط معلم مستلزم صبر و بردباری و دقت است. زیرا ماهیت این روش به گونه ای است که سروصدا بین دانش آموزان ایجاد می شود. بنابراین معلمانی که قصد دارند از این روش استفاده کنند، توصیه می شود که صبورانه عمل کنند و با صبر و حوصله فعالیت های دانش آموزان را هدایت کنند. (شکاری، 1391).

چگونگی اجرای مدل مشارکتی در کلاس

معلمان در روش مشارکتی باید دانش آموزان را بدقت گروه بندی، و برای فعالیت های آنان برنامه ریزی کنند؛ اهداف را برای فعالیت های گروهی تنظیم، و پیشرفت فردی دانش آموزان را تحریک و یادگیری گروه و مهارت های اجتماعی را ترغیب نمایند. گام های زیر برای این کار ضروری است

الف - گروه بندی دانش آموزان: معلم باید توجه کند که گروه ها بر اساس سطح علمی، مهارت ها، علایق، خصوصیات شخصی، مهارت های اجتماعی و یا ترکیبی از این عوامل شکل بدهد. همچنین گروه ها باید طوری تنظیم شوند که شامل یک دانش آموز سطح بالا، سه دانش آموز سطح متوسط و یک دانش آموز با سطح پایین باشند.

ب - برنامه ریزی فعالیت ها: معلم ابتدا مواد و محتوای مورد نظر را با توجه به گروه های موجود تقسیم بندی می کند؛ مطالعه و تحقیق درباره هر قسمت را به گروه ارجاع دهد و زمان را برای هر گروه مشخص می سازد و پس از پایان کار گزارش گروه را بررسی می کند.

ج - تنظیم اهداف علمی و اجتماعی: معلم باید هر روز یا هر هفته دو مهارت اجتماعی خاص را در فعالیت های مشارکتی معرفی کند و از دانش آموزان بخواهد تا آنها را در گروه تمرین کنند.

د - تحریک، ترغیب و ارزشیابی به منظور پیشرفت فردی و گروهی: پیشرفت علمی، عملکرد اجتماعی و خوب بودن تولید در گروه، باید بر اساس پیشرفت گزارشها و اجرای پروژه های نهایی گروه سنجیده شود. (نصر آبادی و نوروزی، 1382).

کتاب فارسی (بخوانیم) در پایه اول شامل بخش های مختلفی است از جمله نگاره ها، بین و بگو، گوش کن و بگو، بگرد و پیدا کن، به دوستان بگو، بازی و ... در هر یک از این بخش ها معلم باید روند تدریس خود را به گونه ای طراحی و تنظیم کند که دانش آموزان حداکثر مشارکت را در این فرآیند داشته باشند. به عنوان نمونه معلم می تواند در هر یک از بخش های بگرد و پیدا کن، و به دوستان بگو، دانش آموزان را به گروه های 3-4 نفر تقسیم بندی کند و از آنها بخواهد در مورد موارد خواسته شده در گروه خود بررسی کرده و نتایج خود را در گروه مورد بررسی قرار دهد.

یکی از محاسن فعالیت های گروهی این است که معلم می تواند به تفکر دانش آموزان در آن زمینه واقف شود و روند تدریس خود را به گونه پیش برد تا ابهامات آنها برطرف گردد. این موضوع در درس فارسی، که یکی از پایه ای ترین درس های پایه

های تحصیلی و ابتدایی بشمار می رود، از اهمیت بالاتری برخوردار می گردد. لذا توجه به این مهارت باید در دستور کار یک معلم قرار گیرد.

پیشنهادات

- ✓ معلمان جهت ارتقای سطح دانش آموزان و بهتر یاد دادن زمینه های ایجاد کار گروهی را در کلاس هر چه بیشتر فراهم کنند.
- ✓ اجرای جشنواره های الگوهای فعال تدریس با شرکت فعال و حضور گسترده ی معلمان
- ✓ معرفی منابع و کتابهای روش های تدریس نوین به معلمان و برگزاری مسابقات کتابخوانی
- ✓ آگاهی والدین از اهمیت کار گروهی در تدریس و تشویق فرزندان به این کار
- ✓ افزایش انگیزه در معلمان برای استفاده از این روش
- ✓ افزایش خلاقیت در معلمان برای یه کار گیری حداکثری این روش (مشارکت گروهی).

نتیجه گیری

امروزه هر فرد ناچار از استفاده یافته های جدید است. از آنجا که در مدارس ما نیز دانش آموزان برای آینده تربیت می شوند و هر ساله مطالب و محتواهای کتابها نیز تغییر می یابد این ضرورت یعنی استفاده از شیوه های نو، جدید و کارا بسیار احساس می شود. پویایی روش های گوناگون آموزشی و اتکای آن بر پایه های استوار علمی و حساب شده، در جریان رشد یادگیری و ارتقای سطح فراگیری دانش آموختگان، تأثیر عمده دارد و این مسئله نیازمند تلاش متخصصان و کارشناسان این حوزه در تدوین و طراحی و به کارگیری شیوه های نوین است.

موضوع تربیت از گذشته تا به امروز از اهمیت بالایی برخوردار بوده است بطوری که می توان آن را پایه و اساس رشد و شکوفایی بشمار آورد. امروزه یادگیری به روش های گروهی جزو روش های فعال و موثر در دستور کار قرار گرفته است. در جریان کار گروهی، دانش آموزان علاوه بر تجربه اندوزی در تقسیم کار و مسئولیت، تجربیاتی نیز در زمینه ی مدیریت و سازمان دهی فعالیت ها به دست می آورند. بکار بردن این روش در تدریس درس فارسی نیز می تواند تا حد زیادی فرآیند تدریس و یادگیری را با موفقیت به اتمام برساند. نتایج بدست آمده نشان داد که موثر ترین روش برای یادگیری در دانش آموزان، بکارگیری و استفاده از کار گروهی و مشارکت جمعی دانش آموزان در این فرآیند است تا نیل و دستیابی به اهداف آموزشی آسان گردد. همچنین کار گروهی در افزایش اعتماد به نفس دانش آموزان، تقویت روحیه اجتماعی و بالا بردن انگیزه در دانش آموزان بسیار موثر واقع می گردد.

منابع و مراجع

- اچرش، شیدا (1398) تحلیل فصل کسر کتاب ریاضی پایه ششم ابتدایی براساس چهار الگوی مختلف، فصلنامه پویا در آموزش علوم پایه، سال پنجم (17).
- اسلامیان، حسن و همکاران (1392). مقایسه اثر بخشی روش های تدریس بحث گروهی و سخنرانی بر میزان یادگیری و رضایت دانش آموزان از تدریس در درس دین و زندگی، پژوهش در برنامه ریزی درسی، سال 2 (11)، 23-13.
- امیری، فاطمه (1398). تحلیل محتوای کتاب هدیه های آسمانی دوم، سوم و چهارم ابتدایی براساس مفهوم تربیت دینی، میزان درگیر بودن دانش آموزان و خوانایی، مجله دستاوردهای نوین در مطالعات علوم انسانی، سال دوم، شماره 14.
- باغچی، نیره و همکاران (1389). مقایسه تاثیر تدریس به روش سخنرانی و بحث گروهی بر مهارت های ارتباط بیمار در دانشجویان پرستاری. سال 10 (3)، 218-211.
- پارسا، محمد (1376). روانشناسی انگیزشی و هیجان. تهران: انتشارات سخن.

- پورعلی، پریناز؛ سیف نراقی، سوسن؛ نادری، عزت الله (1394). بررسی چگونگی کاربرد مؤلفه های آموزش و پرورش انسان گرایانه با تأکید بر افزایش انگیزه تحصیلی دانشآموزان در مدارس ابتدایی تهران. نشریه پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، سال سوم (11)، 67-81.
- جمشید زهی، عبد الرزاق؛ جمشید زهی، عبد الستار (1398). روش تدریس مشارکتی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، تهران، نشر هنر و علوم دانشگاهی
- جویس، بروس و همکاران (1386). الگو های تدریس 2004. ترجمه بهرنگی، محمد رضا. تهران: نشر کمال تربیت
- حسینی نسب، داوود؛ سلطانی، اکبر (1390). تأثیر یادگیری مشارکتی بر رشد مهارت های اجتماعی دانش آموزان. اندیشه نوین تربیتی، دوره 7 (3)، 9-29.
- حسینی نسب، داوود؛ فلاح، نوروز (1387). تأثیر روش تدریس مشارکتی و روش تدریس سنتی بر پیشرفت تحصیلی و نگرش به درس معارف اسلامی در مراکز پیش دانشگاهی شهر تبریز در سال تحصیلی 1387-88. علوم تربیتی، سال اول (3)، 41-80.
- سپهریان آذر (1395). تأثیر روشی ادگیری مشارکتی جیگ ساو بر نیازهای اساسی روان شناختی دانش آموزان. نشریه پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، سال چهارم (13)، 21-30.
- سیف، علی اکبر (1385). روانشناسی پرورشی نوین. تهران، انتشارات دوران
- شکاری، عباس (1391). تأثیر یادگیری مشارکتی بر رشد مهارت های اجتماعی دانش آموزان. فصلنامه راهبرد های آموزش، دوره 5 (1)، 31-37.
- فیضی، ایوب و همکاران (1393). فرا تحلیل اثرات روش های تدریس گروهی بر بازده های تحصیلی. مجله مطالعات آموزش و یادگیری، سال ششم (2)، 1-31.
- فیضی، ایوب؛ مصر آبادی، جواد (1394). فرا تحلیل اثر بخشی روش های تدریس گروهی بر انواع شاخص های شناختی، عاطفی و اجتماعی فراگیران. مجله نوآوری های آموزشی، سال چهاردهم (56)، 100-123.
- کرامتی، محمد رضا (1382). نگاهی نو و متفاوت به رویکرد یادگیری مشارکتی. مشهد: انتشارات آیین تربیت.
- کرمی، زهره (1396). تحلیل محتوا با الگوی ویلیام رومی، رویکردی جهت سنجش درگیری ذهنی کتاب های درسی توسط معلمان. فصلنامه توسعه حرفه ای معلم، سال دوم، شماره 2، 33-53.
- گلشن فومنی، محمدرسول (1372). پویایی گروه و سنجش آن. تهران. چاپ دوم.
- نصر آبادی، حسنعلی؛ نوروزی، رضا علی (1382). راهبرد های جدید آموزشی در هزاره سوم. قم، نشر سما قلم.
- نوری، رضا؛ امانی، وحید (1399). تحلیل محتوای کتاب درسی شیمی پایه دهم بر اساس مقوله های ویلیام رومی و به روش آنتروپی شانون، فصلنامه پویا در آموزش علوم پایه، دوره ششم، شماره 81.
- نیک نفس، سعید؛ علی آبادی، خدیجه (1392). نقش تحلیل محتوا در فرایند آموزش و طراحی کتاب های درسی، مجله جهانی رسانه، دوره 8. شماره 2. 124-150.